

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра охорони праці і безпеки життєдіяльності

03-10-88М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять і виконання самостійної
роботи з навчальної дисципліни
«Державне управління цивільною безпекою»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості ННІ
будівництва та архітектури
Протокол № 4 від 21.02.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до проведення практичних занять і виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Державне управління цивільною безпекою» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Охорона праці» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Филипчук В. Л. – Рівне : НУВГП, 2023. – 20 с.

Укладач: Филипчук В. Л., док. техн. наук, професор кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск – Кухнюк О. М., кан. техн. наук, доцент, в.о. завідувача кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності.

Керівник групи забезпечення спеціальності
263 «Цивільна безпека»

Филипчук В. Л.

© В. Л. Филипчук, 2023
© НУВГП, 2023

Вступ

Забезпечення належного рівня охорони праці у відповідності до Міжнародних документів є однією з умов вступу України до Євросоюзу в рамках національної безпеки держави. Досягнення відповідних вимог безпеки та гігієни праці забезпечить високу працездатність працівників у різних галузях промисловості, сприятиме створенню належних і нешкідливих умов праці, і як результат зниженню рівня травматизму та професійних захворювань. Освітня компонента надає можливість ознайомитись із складовими національної безпеки держави, їх взаємозв'язком з цивільною безпекою та діяльністю, направленою на забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці для працівників різних галузей промисловості, трансформацію законодавчих та нормативних документів України з безпеки та гігієни праці у відповідності до законодавства Євросоюзу і, в першу чергу, для імплементації ризикорієнтованого підходу в охороні праці. мінімізації ризиків для людей та довкілля, профілактики виробничого травматизму і професійних захворювань.

Вивчення освітньої компоненти «Державне управління цивільною безпекою» передбачає отримання компетентностей з таких дисциплін, як «Соціально-економічні аспекти в охороні праці», «Ризики та моделювання в охороні праці», «Цивільна безпека об'єктів та територій», «Безпека сучасних виробничих технологій», «Інженерний захист населення», «Системний аналіз і моделювання в цивільній безпеці», а також забезпечується цілеспрямованою роботою над спеціальною літературою, нормативними документами та виконанням індивідуальних завдань.

Метою освітньої компоненти є формування знань щодо теоретичних, організаційно-правових і практичних основ управління цивільною безпекою, як важливою складовою національної безпеки держави, направленою на забезпечення безпеки та гігієни праці на підприємствах України у відповідності до міжнародного законодавства та нормативних документів Євросоюзу.

Завданням освітньої компоненти є надання знань, навичок із забезпечення нормованого рівня безпеки і гігієни праці та підтримання безпечних умов діяльності працівників у різних галузях промисловості в рамках національної безпеки держави у відповідності до вимог міжнародних документів та законодавства Євросоюзу з цивільної безпеки.

Вивчення освітньої компоненти передбачає набуття здобувачам вищої освіти такої компетентності, як: здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності.

В результаті вивчення освітньої компоненти здобувачі вищої освіти повинні набути такі програмні результати навчання, як здійснювати прогнозування, оцінку ризику під час професійної діяльності та можливості відповідних підрозділів щодо реагування на надзвичайні ситуації та події.

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчати дисципліну рекомендується відповідно до даних методичних вказівок для здобувачів вищої освіти спеціальності 263 «Цивільна безпека».

У даній розробці наведені теми та плани виконання практичних занять, перелік питань для самостійної роботи, питання гарантованого рівня знань та список рекомендованої літератури.

Підготовка до кожного практичного заняття передбачає попереднє повторення відповідного теоретичного матеріалу з конспекту лекцій та літературних джерел або самостійне вивчення цього матеріалу з рекомендованих інформаційних джерел. Літературні джерела бажано використовувати при вивченні всіх тем курсу і вибірково переглядати при підготовці до кожного практичного заняття.

Лекційний матеріал та індивідуальні завдання до кожного практичного заняття, перелік необхідної літератури наведено у практичних завданнях, викладених на навчальній платформі MOODLE НУВГП (<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2341>), у відповідності до порядкового номера кожного студента у його списку в академічній групі.

Для виконання практичного завдання необхідно використовувати лекційний матеріал та літературу з даного питання, наведену в методичних вказівках та викладених в Інтернеті. Об'єм відповіді 5-10 стор. Обов'язковим є представлення списку використаної літератури і відповідні посилання на документи. Тематика питань для кожного здобувача наведена у таблиці кожного практичного заняття.

Відповідно до навчального плану дисципліни передбачена форма підсумкового контролю – залік.

Оцінювання знань здійснюється за результатами поточного контролю: від 0 до 100 балів. Кількість балів за кожне практичне заняття наведено на сторінці дисципліни на навчальній платформі MOODLE.

Теми практичних занять

Практичне заняття 1.

Оцінка складових системи національної безпеки України.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Визначити сутність національної безпеки України. Основні принципи її забезпечення, пріоритети національних інтересів. Об'єкти національної безпеки. Оцінити основні складові системи національної безпеки та їх зміст взаємозв'язок між ними. Законодавче та нормативно-правове регулювання національної безпеки. Роль і місце цивільної безпеки в системі національної безпеки України.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Основні складові національної безпеки, їх характеристика та взаємозв'язок.
2, 7	Пріоритети національної безпеки та національних інтересів України. Об'єкти національної безпеки.
3, 8	Законодавче та нормативно-правове регулювання національної безпеки
4,9	Сутність національної безпеки України, основні її параметри та принципи забезпечення.
5, 10	Роль і місце цивільної безпеки в системі національної безпеки України

Література [1, 2, 3, 17, 18]

Практичне заняття 2.

Аналіз управління цивільною безпекою на основі використання оцінки ризиків.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Гарантування цивільної безпеки, як конституційної норми. Законодавче та нормативно-правове регулювання

цивільної безпеки. Визначити мотиваційні засади цивільної безпеки. Оцінити інформування як захід регулювання цивільної безпеки, передумови оптимізації засад цивільної безпеки. Адаптація законодавства у сфері цивільної безпеки до законодавства ЄС як складова частина правової реформи. Виділити основні напрями вдосконалення цивільної безпеки. Зміст концепції прийнятного ризику. Критерії ймовірнісної оцінки ризику. Процедура та методи визначення рівня небезпек та прогнозування їх масштабів.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Гарантування цивільної безпеки, як конституційної норми. Законодавче та нормативно-правове регулювання цивільної безпеки.
2, 7	Мотиваційні засади цивільної безпеки. Передумови оптимізації засад цивільної безпеки.
3, 8	Адаптація законодавства у сфері цивільної безпеки до законодавства ЄС як складова частина правової реформи. Напрями вдосконалення цивільної безпеки.
4,9	Зміст концепції прийнятного ризику. Критерії ймовірнісної оцінки ризику.
5, 10	Процедура визначення рівня небезпек. Методи прогнозування масштабів надзвичайних ситуацій.

Література [3, 16, 27, 28, 29, 30]

Практичне заняття 3.

Аналіз управління цивільним захистом, як складової цивільної безпеки.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Місце цивільного захисту у системі управління

цивільною безпекою. Правова основа та суб'єкти забезпечення цивільного захисту. Основні принципи забезпечення цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту, її складові та структура. Організація заходів цивільного захисту на об'єктах та територіях. Організація планування заходів цивільного захисту. Фінансове забезпечення заходів цивільного захисту різних рівнів та формування резервного фонду.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Сутність та місце цивільного захисту у системі управління цивільною безпекою
2, 7	Правова основа та суб'єкти забезпечення цивільного захисту, основні принципи його забезпечення
3, 8	Єдина державна система цивільного захисту, її складові та структура
4,9	Організація заходів цивільного захисту на об'єктах та територіях
5, 10	Фінансове забезпечення заходів цивільного захисту різних рівнів, формування резервного фонду

Література [3, 4, 5, 19, 20, 27]

Практичне заняття 4.

Аналіз системи управління безпекою та гігієною праці, як інноваційної складової цивільної безпеки у світлі законодавчих документів Євросоюзу.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Система управління охороною праці - як комплекс заходів організації безпеки та гігієни праці. Розвиток управління ризиком в законодавчих документах Євросоюзу. Інноваційні складові системи управління безпеки та гігієни праці. Принципи системи управління охороною праці згідно директив Ради ЄС. Виділити основні напрями реформи системи управління

охороною праці в Україні. Нова національна система запобігання виробничим ризикам. Визначити методологічну основу функціонування системи управління охороною праці на базі розрахунку ризиків.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Основні напрями реформи системи управління охороною праці.
2, 7	Інноваційні складові системи управління безпеки та гігієни праці.
3, 8	Принципи системи управління охороною праці згідно директив Ради ЄС.
4,9	Нова національна система запобігання виробничим ризикам.
5, 10	Методологічна основа функціонування системи управління охороною праці на основі розрахунку ризиків.

Література [3, 16, 27, 28, 29, 30, 33]

Практичне заняття 5.

Оцінка впровадження ризикорієнтованого підходу в сфері безпеки та гігієни праці у відповідності до міжнародних законодавчих документів.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Розвиток управління ризиком в законодавчих документах Євросоюзу. Виділити нові зміни до системи управління гігієною та безпекою праці. Значення аудиту робочих місць. Вимоги та рекомендації щодо застосування менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці з точки зору ризикорієнтованого підходу. Виявити основні методологічні проблеми щодо впровадження ризикорієнтованого підходу на підприємствах України. Оцінити стан впровадження ризикорієнтованого підходу на підприємствах Рівненщини.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Розвиток управління ризиком в законодавчих документах Євросоюзу.
2, 7	Нові зміни до системи управління гігієни та безпеки праці
3, 8	Аудит робочих місць
4,9	Вимоги та рекомендації щодо застосування менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці
5, 10	Стан впровадження ризикорієнтованого підходу на підприємствах Україні (на прикладі Рівненської області)

Література [3, 16, 27, 28, 29, 31, 32, 35]

Практичне заняття 6.

Оцінка значення техногенної безпеки в системі цивільного захисту

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Загальні поняття та положення управління техногенною безпекою. Державний нагляд і контроль у сфері техногенної безпеки. Забезпечення техногенної безпеки. Державне регулювання у сфері управління техногенної безпеки. Виділити критерії оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки. Планові заходи державного нагляду (контролю) за техногенною безпекою. Оцінка та перевірка стану техногенної безпеки.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Загальні поняття та положення управління техногенною безпекою. Державний нагляд і контроль у сфері техногенної безпеки.

2, 7	Державне регулювання у сфері управління техногенної безпеки. Забезпечення техногенної безпеки.
3, 8	Аудит робочих місць
4,9	Планові заходи державного нагляду (контролю) за техногенною безпекою.
5, 10	Оцінка та перевірка стану техногенної безпеки. Критерії оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Література [6, 7, 12, 22, 23]

Практичне заняття 7.

Аналіз ролі промислової безпеки у сфері охорони праці.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Принципи державної політики у сфері промислової безпеки. Концепції управління промисловою безпекою. Принципова структурна схема комплексної системи управління промисловою безпекою. Завдання, функції і методи управління промисловою безпекою. Об'єкти та суб'єкти промислової безпеки. Визначити типи моделей системи управління промисловою безпекою. Системи управління промисловою безпекою на підприємстві. Оцінити принципи концепції «прийнятної ризику». Аксиоми теорії безпеки. Ризики на об'єкті підвищеної небезпеки. Оцінити використання піраміди Дюпона для підвищення рівня безпеки.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Принципи державної політики у сфері промислової безпеки. Концепції управління промисловою безпекою.
2, 7	Концепції управління промисловою безпекою. Завдання, функції і методи управління.

3, 8	Принципова структурна схема комплексної системи управління промисловою безпекою. Об'єкти та суб'єкти промислової безпеки.
4,9	Типи моделей системи управління промисловою безпекою. Системи управління промисловою безпекою на підприємстві.
5, 10	Принципи концепції «прийнятного ризику». Аксиоми теорії безпеки. Ризики на об'єкті підвищеної небезпеки. Піраміда Дюпона.

Література [3, 12, 15, 16, 21, 27, 30, 31, 32]

Практичне заняття 8.

Оцінка зв'язку природно-техногенної та екологічної безпеки з системою управління цивільною безпекою.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Суть, індикатори оцінювання та роль природно-техногенної та екологічної безпеки у стратегії національної безпеки та її зв'язок з охороною праці. Параметри, які характеризують стан природно-техногенної та екологічної безпеки держави, статистичні дані щодо стану безпеки за окремими категоріями. Збитки від надзвичайних ситуацій техногенно-природного характеру. Оцінити викиди парникових газів та забруднення відходами довкілля. Визначити завдання та напрями покращення умов забезпечення техногенної та природної безпеки в системі національної безпеки України.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Суть, індикатори оцінювання та роль природно-техногенної та екологічної безпеки у стратегії національної безпеки та її зв'язок з охороною праці.
2, 7	Параметри, які характеризують стан природно-техногенної та екологічної безпеки держави, статистичні дані щодо стану безпеки за окремими категоріями.

3, 8	Збитки від надзвичайних ситуацій техногенно-природного характеру.
4,9	Викиди парникових газів та забруднення відходами довкілля.
5, 10	Завдання та напрями покращення умов забезпечення техногенної та природної безпеки в системі національної безпеки України.

Література [7, 9, 10, 11, 13, 14, 24, 25, 26, 34]

Практичне заняття 9.

Аналіз соціального партнерства як важливої ланки управління цивільною безпекою.

У цій практичній роботі необхідно проаналізувати наступні питання: Соціальне партнерство в охороні праці та його суб'єкти. Соціальна відповідальність та його передумови. Директиви ЄС з охорони праці. Сфера соціального партнерства. Діяльність органів соціального партнерства. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення. Проаналізувати відмінність адміністративного правопорушення від злочину і дисциплінарного проступку. Оцінити різницю між адміністративною відповідальністю та адміністративним стягненням.

Завдання здобувачам:

№ студента у списку групи	Питання
1, 6	Соціальне партнерство в охороні праці та його суб'єкти. Поняття адміністративного правопорушення.
2, 7	Соціальна відповідальність та його передумови. Ознаки адміністративного правопорушення.
3, 8	Сфера соціального партнерства. Директиви ЄС з охорони праці Відмінність адміністративного правопорушення від

	злочину і дисциплінарного проступку.
4,9	Діяльність органів соціального партнерства. Адміністративна відповідальність
5, 10	Цивільна безпека як невід’ємна складова соціальної відповідальності. Адміністративне стягнення.

Література [3, 16, 31, 32]

2. ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти є невід’ємною складовою освітнього процесу. Це основа навчання, спрямована на формування самостійності майбутнього фахівця, уміння здійснювати самостійний пошук, аналіз та узагальнення навчально- методичної та наукової інформації, професійно важливих дій до самопідготовки у процесах виробничої практики, здатності приймати конструктивні рішення. Завдання для самостійної роботи наведені в таблиці.

Таблиця

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	Рекомендована література
1	Основні параметри Національної безпеки України	9	1, 2, 18, 24
2	Передумови оптимізації засад цивільної безпеки	9	3, 4, 5, 19
3	Формування резервного фонду цивільного захисту	8	3, 4, 5
4	Директиви Ради ЄС щодо безпеки та гігієни праці	8	16, 29, 30, 31, 32, 33
5	Стан впровадження ризикорієнтованого підходу на підприємствах Рівненської області	11	35

6	Аудит робочих місць	9	3, 15, 16
7	Піраміда Дюпона	8	3
8	Статистичні дані щодо викидів парникових газів та забруднення відходами доквілля.	10	17, 20, 25, 26, 34
9	Адміністративна відповідальність та адміністративне стягнення	8	3
Всього		80	

Підсумком самостійної роботи здобувача вищої освіти над вивченням дисципліни є складання письмового звіту за вказаними темами, який може виконуватись у конспекті лекцій або у вигляді окремого звіту.

Звіт складається з плану, основної частини, списку використаної літератури та додатків (при необхідності).

Загальний обсяг звіту визначається з розрахунку 0,75 – 1 сторінки на 1 годину самостійної роботи для здобувачів вищої освіти денної форми навчання і 0,2-0,3 сторінки для здобувачів вищої освіти, що навчаються заочно чи дистанційно.

Окремий звіт оформлюється на стандартному аркуші паперу формату А4 (210х297) з одного боку. Поля: праве – 10 мм, верхнє, нижнє, ліве - 20 мм. Звіт може бути рукописним або друкованим. Звіт може подаватись на електронному носії.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені викладачем.

3. ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Цивільна безпека, як суттєва складова національної безпеки

1. Складові національної безпеки, основні її параметри.
2. Загрози національній безпеці.
3. Державна політика щодо адаптації трудового законодавства України до європейських стандартів
4. Напрями вдосконалення цивільної безпеки.
5. Аналіз та оцінка ризику.

6. Керування ризиками на основі оцінки його рівня.
7. Процедура прогнозування можливості надзвичайних ситуацій
8. Єдина державна система цивільного захисту та її складові.
9. Правова основа та суб'єкти забезпечення цивільного захисту.
10. Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні.
11. Європейська система управління охороною здоров'я та безпекою праці.
12. Європейські законодавчі документи з безпеки та гігієни праці.
13. Вимоги та настанови щодо застосування системи управління охороною здоров'я та безпекою праці

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Техногенно-екологічна безпека

1. Сутність техногенної безпеки.
2. Державний нагляд і контроль у сфері техногенної безпеки
3. Завдання, функції і методи управління промисловою безпекою та гігієною праці.
4. Державний нагляд за промисловою безпекою.
5. Об'єкти підвищеної небезпеки.
6. Національні засади забезпечення природно-техногенної та екологічної безпеки
7. Концепція сталого розвитку людства
8. Викиди парникових газів, поводження з відходами, забруднення водойм.
9. Основні заходи щодо покращення навколишнього природного середовища.
10. Сутність соціального партнерства та відповідальності в охороні праці.
11. Міжнародна Організація Праці.
12. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення.
13. Адміністративна відповідальність та адміністративне стягнення.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06. 2003 р. №964-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.
2. Указ Президента України №56/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>.
3. Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. Цивільна безпека : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 158 с.
4. Кодекс цивільного захисту України. *Відомості Верховної Ради*, 2013. № 34-35.
5. Цивільний захист : підручник / А. І. Запорожець, В. О. Михайлюк, Б. Д. Халмурадов та ін. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
6. Правила техногенної безпеки. Наказ Міністерства Внутрішніх справ України 05 листопада 2018 року № 879. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text>.
7. Стан техногенної та природної безпеки в Україні. Офіційний сайт ДСНС України. URL: <https://www.dsns.gov.ua>.
8. Закон України «Про промислову безпеку». <https://ips.ligazakon.net/document/JF1P500A?an=3>
9. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. №2697-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t192697?an=1>.
10. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від черв. 1991 р. № 1264-XII [із змінами та доп., внесеними законами України]. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
12. Войналович О. В., Білько Т. О. Безпека виробничих процесів : навч. посіб. К. : НУБіП України, 2009. 100 с.

13. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 18 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ [із змінами та доп., внесеними законами України]. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. №2697-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t192697?an=1>.
15. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 49. Ст. 668.
16. Система управління професійною безпекою та здоров'ям (СУПБ) OHSAS 18001 (Occupation Health and Safety Assessment Series).

Допоміжна

17. Литвиненко О., Кожієл М., Флурі Ф. Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України. Зміни та доповнення, 2012-2014. Женева–Київ, 2015. https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Book_SSL_ukr_final_2015.pdf.
18. Указ Президента України № 453/2014 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 5 травня 2014 року „Про заходи щодо зміцнення національної безпеки України у війсьній сфері“». <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>
19. Кодекс цивільного захисту України. *Відомості Верховної Ради*, 2013. № 34-35.
20. Показники надзвичайних ситуацій: аналітичні та статистичні дані. Офіційний сайт ДСНС України. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/prognoz/report/2018/rozdill.pdf>.
21. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»: наказ Міністерство охорони здоров'я України від 08.04.2014 р. № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>.
22. НПА ОП 0.00-6.21-02 «Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки».

23. НПАОП 0.00-3.08-02 «Нормативи порогових мас небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки» та Постанови КМУ від 21.09.2011 № 990.
24. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015.m>
25. Небезпечні явища природного характеру та заходи щодо зменшення їх негативних наслідків: аналітичні дані. Офіційний сайт ДСНС України. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/prognoz/report/2018/rozdil2.pdf>.
26. Екологічна безпека та економіка : монографія / І. Є. Мельнікова, О. В. Харламова, Л. С. Шелудченко та ін. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2020. 240 с.
27. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 №989-р «Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80#Text>
28. Директива Ради від 12 червня 1989 року про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі (89/391/ЄЕС). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text
29. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику. (ІЕС/ІБО охороною здоров'я 31010:2009, ІЮТ). ДСТУ ІЕС/ІБО 31010:2013. https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/iso_31010.pdf
30. ДСТУ ISO 45001:2019 (ISO 45001:2018, IDT). Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування.
31. Проект Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі». <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=8c876ee6-0cbb-4ecf-9585-e7b1d24c1335&title=ProektZakonuUkrainiproBezpekuTaZdoroviaPratsivnikivNaRoboti>
32. Проект ЄС-МОП «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні».

<https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/lang--uk/index.htm>

33. Вечурко С. До питання державної політики України у сфері охорони праці з огляду на інтеграцію до Європейського Союзу. Віче. 2013 №8.

34. О. В. Латишева, Є. О. Підгора, С. В. Касьянюк, В. Е. Візіров. Природно-техногенна та екологічна безпека. Економічний вісник Донбасу, № 1(59), 2020 – С. 145-159.

35. Бучинський О.А., Филипчук В.Л., Кусковець С.Л. та ін. Стан виробничого травматизму на суб'єктах господарювання Рівненської області на напрямки його покращення. Вісник НУВГП, № 2(94), 2021, С. 233-249.

Інформаційні ресурси

36. Наукова бібліотека НУВГП. URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>

37. Державна служба з надзвичайних ситуацій: URL: <http://www.dsns.gov.ua> (дата звернення: 23.08.2022).

38. Державна служба України з питань праці: <https://dsp.gov.ua/>

39. International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/store.html>.